

Carlins a la primera novel·la catalana moderna

ESTUDIANT LA FORMACIÓ D'UNA literatura popular moderna catalana vaig topar amb *Lo cant de las veritats* (1857), que podia haver-ne estat un començament molt interessant. Juntament amb Joan Alegret vaig fer-ne una ponència, ell l'estudi formal i jo l'estudi material, per al Simposi de la Renaixença (1985).

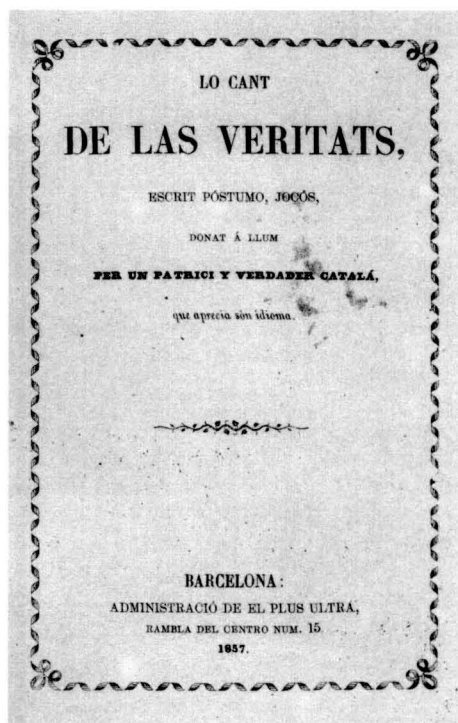
En opinió meua la confrontació entre carlins i liberals era un tema encara per explicar al segle XIX, i que servia per imaginar i comprendre el naixement traumàtic d'una nació—de la mateixa manera que per explicar el naixement dels EUA servia l'enfrontament entre unionistes i confederats en la Guerra de Secessió—. Alhora, la confrontació entre carlins i liberals donava l'ocasió de bastir una narrativa èpica (i filmica!), com la del Far West. Pere Coromines ja ho proposava en la seva novel·lística. La narrativa de carlins i liberals va donar lloc a una narrativa curta costumista, a un teatre liberal de periodisme propagandístic i a les novel·les filocarlines i crepusculars de Vayreda.

De *Lo cant de las veritats* en vaig trobar un exemplar—intons— a la llibreria Porter. J. Alegret en va trobar un altre en una biblioteca de Mallorca, també intons. Ni Vergés ni Serrahima, estudiosos de la novel·la històrica i dels començaments de la Renaixença, en parlen.

És un llibre de cent trenta-quatre pàgines sota el nom de *Lo cant de las veritats, / escrit pòstumo, jocós / donat a llum / per un patrici i verdader català / que aprecia son idioma*. El títol i la caracterització de "jocós" fan referència als col·loquis costumistes i de comentari de l'actualitat de 1830, "pòstumo" perquè es publica després de la mort de

l'autor, i "*patrici i verdader català que aprecia son idioma*" s'ha d'entendre com s'entenia, el 1857, *patrici* (ciutadà, patriota) i *verdader català* (català catalanista). És editat i distribuït per la revista *El Plus Ultra* des de la Rambla de Barcelona.

Al pròleg, l'editor, que signa RCA i que Ramon Aguiló ja no va aconseguir identificar, diu que un amic seu, protagonista i autor de la novel·la, mort el 1840, li va deixar en testament els seus llibres i el manuscrit de *Lo cant de las veritats*. L'editor hi va fer un cop d'ull i, com que trobà la novel·la sense cap interès, mal escrita, en esborrany i en català, se n'oblidà. Però l'any 1857, endreçant, torna a trobar-se-la, i quan va a posar-la al "lloc comú" de la casa (vallfogonisme!), un amic, a qui anomenarem el Reivindicador de la Llengua Catalana, li diu que és molt bona, i que "*la llengua catalana és clara, concisa, enèrgica i tan rica de vocables que no hi ha idioma en aquest punt que la superi*". Li recomana que la publiqui tal com està. És evident que l'editor és la mateixa persona que l'amic Reivindicador, que per fer la lloança del català es rebaixa. L'editor també deu ser l'autor, per permetre la introducció de la novel·la. La novel·la no estava consolidada com a gènere, com a producte literari (la retòrica i preceptiva acadèmica la considerava una excrescència dels poemes èpics), i es recorre al procediment de les traduccions increïbles—com és el cas del *Quixot* o el *Tirant*— o al del manuscrit trobat—com seria el cas, per exemple, del *Manuscrit trobat a Saragossa*—. I, encara, el Reivindicador-editor-autor pot ser, a més, el protagonista de la novel·la, no en la ficció sinó en l'experiència i la visió del món.

Coberta d'un dels dos únics exemplars existents d'aquest llibre. COL·LECCIÓ J. AULADELL

L'obra presenta trets cervantins: hi ha un criat xerraire i amic, molts refranys, està dividida en dues parts sense que es vegi clarament la necessitat de tal participació, i hi ha un corrent de simpatia per uns personatges que l'autor considera equivocats: vallfogonescos, il·lustrats populars i romàntics. L'autor hi posa en dansa la poesia didàctica, la discussió filosòfico-moral, l'amor, el sentimentalisme, els viatges i les aventures.

Si fa no fa la meitat és escrita en vers i l'altra meitat en prosa i, quant a l'idioma, el 90% de l'obra és en català i l'altra 10% en castellà.

L'argument és el següent: Nabor, el protagonista, està enamorat, a Barcelona, d'una biscaïna. La hi roben i va a buscar-la a Bascònia. Tots dos enamorats es retroben i cauen en mans dels carlins, ocasió que l'autor aprofita per fer la descripció costumista

dels carlins. Són alliberats. Ella mor ràpidament. Amb la mort de Tatlòs, el criat d'ell, s'acaba la novel·la.

Els curiosos i els estudiosos del carlisme basc hi trobaran detalls interessants de com eren vistes, per un català liberal no fanàtic, Navarra i Biscaia a mitjan segle XIX. Per a mi l'obra té l'interès de mostrar les possibilitats de fer una novel·la catalana moderna.

Joaquim Auladell
Professor de la UB